

Groene Schakel

Groene Waterparel

ecologische verbindingzone
Middengebied Zuidplaspolder

Deze notitie ‘Groene Schakel Groene Waterparel – ecologische verbindingzone’ is de onderbouwing bij de brief van 10 maart 2023 aan respectievelijk de Colleges van Gedeputeerde Staten Zuid-Holland en Burgemeester & Wethouders Zuidplas.

INHOUD

DEEL I

- Waar het hier om gaat **3**
- Over het proces **5**

DEEL II

- Waar wij ons door gesteund voelen **6**

DEEL III

- Opties voor de inrichting van de Groene Schakel / **11**
Groene Waterparel

Platform Mooi Zuidplas

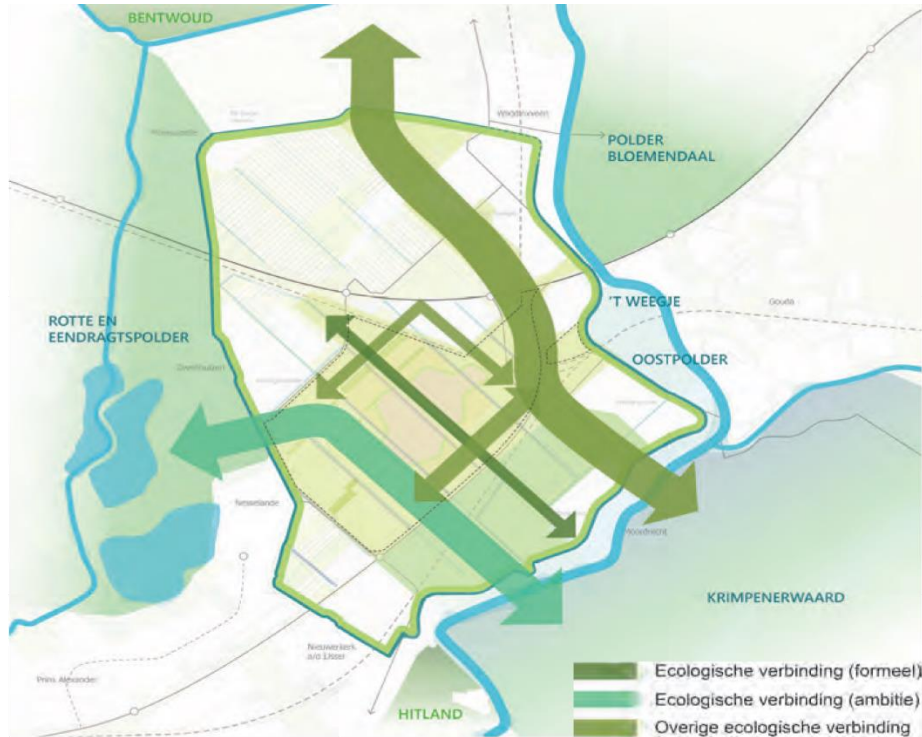
p/a Pr. Mauritssingel 19,
2912 BG Nieuwerkerk a/d IJssel.
e-mail: platform@mooizuidplas.nl

DEEL I

Waar het hier om gaat

Masterplan Middengebied Zuidplaspolder (MMZ)

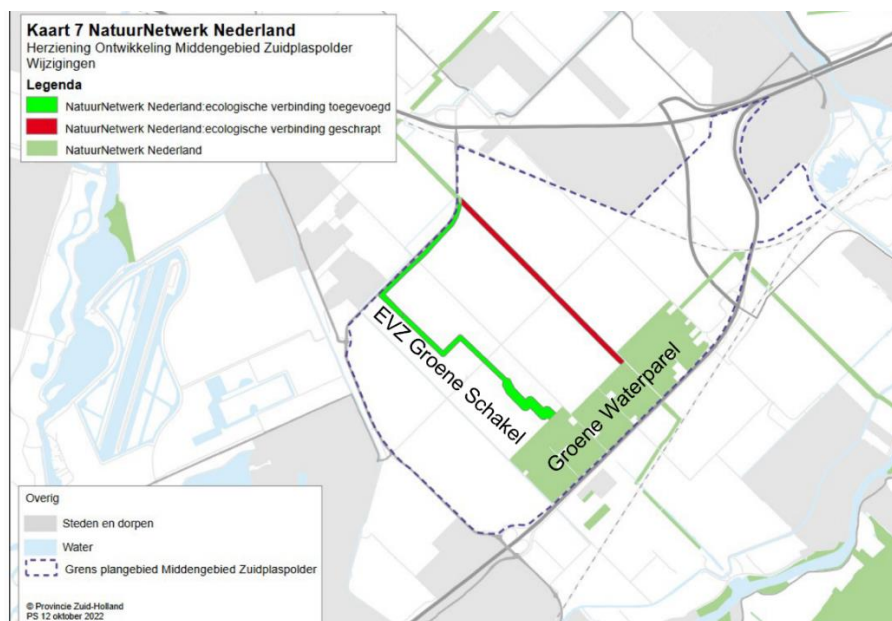
In het Masterplan Middengebied Zuidplaspolder (pagina 55) staan de ecologische verbindingen in het middengebied tussen de Krimpenerwaard en de Rottemeren/Bentwoud ingetekend.

Ecologische verbindingzones door het Middengebied

Herziening provinciaal Omgevingsbeleid m.b.t. Ontwikkeling Middengebied ZPP

Op Kaart 7 NatuurNetwerk Nederland in de bijlage van het Wijzigingsbesluit van de Omgevingsverordening Zuid-Holland (Statenbesluit oktober 2022) is de vastgestelde aangepaste ecologische zone in het middengebied van de Zuidplaspolder die het Restveengebied/Krimpenerwaard en het Bentwoud moet gaan verbinden, ingetekend.

Kaart Masterplan Middengebied Zuidplaspolder

MMZ Hoofdstuk 3.7: Met de provincie wordt een nieuwe ecologische verbinding gerealiseerd tussen het Restveen-gebied en de Eendragtspolder, ingepast tussen de 2e en 3e tocht. Deze verbinding is onderdeel van de Groene Schakel en bestaat uit een doorgaande waterloop met ecologische oevers, aangevuld met poelen en ruige graslanden. Aanvullend daaraan worden recreatieve routes door het Middengebied ingezet als ecologische verbindingen, door middel van natuurlijke bloemenbermen, ecologische oevers, houtwallen, etc.

MMZ Hoofdstuk 5.3: De Groene Schakel tussen de tweede en derde Tochtweg heeft twee belangrijke doelen: 1) Een robuuste, landschappelijke buffer creëren/behouden tussen Nieuwerkerk aan den IJssel en het nieuwe dorp, waarbinnen de openheid van de polder op een aantal zichtlijnen beleefbaar blijft en 2) Een landschappelijke, ecologische en (extensieve) recreatieve schakel vormen tussen Eendragtspolder/De Rotte en de Hollandsche IJssel/Krimpenerwaard.

Op die manier ontstaat in de Zuidplaspolder een robuust en fijnmazig netwerk van grotere en kleinere ecologische routes voor insecten en kleine zoogdieren, waarmee verschillende waardevolle natuurgebieden met elkaar worden verbonden: Eendragtspolder/Rottemeren - Hollandsche IJssel/Krimpenerwaard - Bentwoud - Hitland - Het Weegje/Groenblauwe zone Westergouwe - Poldergebied tussen Waddinxveen, Gouda, Boskoop en Bodegraven.

In een Informatienota aan de Raad (17 jan. 2023) is nog eens aangegeven hoe te komen tot spelregels voor de totstandkoming van de toekomstige Groene Schakel, inclusief (bijlage 6) een geambieerd sferbeeld:

Kaart Herziening provinciaal Omgevingsbeleid m.b.t. Ontwikkeling Middengebied ZPP

In de huidige provinciale Omgevingsverordening loopt het tracé van de ecologische verbindingzone, ten noorden van het Middengebied, oostelijk via de gemeente Waddinxveen naar het Bentwoud. Op dit moment wordt ook een alternatief tracé voor de ecologische verbindingzone, ten noorden van het Middengebied, onderzocht dat westelijk via de Rotte naar het Bentwoud zou kunnen lopen. Indien de uitkomsten van dit onderzoek aanleiding geven voor aangepaste voorstellen voor dit deel van het tracé van de ecologische verbindingzone dan zullen die bij een volgende Herziening van de provinciale Omgevingsverordening aan Provinciale Staten worden voorgelegd.

Groene Waterparel

De Groene waterparel is een gebied van 135 ha waarvan 50-60% in handen is van de provincie en de overige delen in handen van particulieren met agrarisch gebruik. Het gebied wordt ingericht als natuurgebied en is onderdeel van de hierboven genoemde ecologische verbindingzone. Het bestaat uit

drie delen waarvan het westelijk deel (bij afslag A20 Nieuwerkerk) een voornamelijk natte (plas/dras) bestemming zal krijgen. Door de aanwezige kattenklei is er een specifieke ecologische ontwikkeling, die versterkt zal worden. Een beperkt recreatief gebruik is mogelijk, maar erg afhankelijk van de gebieden die in handen zijn van de provincie.

De provincie zal de inrichting van het gebied ontwerpen op basis van een 5 stappenplan. Het daadwerkelijk inrichten en onderhouden wordt uitbesteed aan natuurorganisaties of daartoe gecertificeerde particulieren.

Vergelijking

Zoals de kaartjes laten zien lopen de (nieuwe) ecologische verbindingzone ten zuiden van het nieuw te bouwen dorp tussen de 2^e en 3^e Tochtweg niet dezelfde lijn: in het MMZ buigt de EVZ in het noordwesten af naar links naar de Eendragtspolder/Rottemeren, terwijl de in het Wijzigingsbesluit van de Omgevingsverordening ingetekende EVZ daar naar rechts afbuigt richting het Bentwoud.

Hoewel de Groene Schakel tussen de 2^e en de 3^e Tocht over de gehele lengte ongeveer 800 meter breed is, wordt, zo bleek bij navraag (informatie-avond gemeente Zuidplas), dat de ecologische verbindingzone (kaart 7 NNN) daarbinnen 'slechts' ongeveer 50 meter breed wordt. Op het kaartje in het MMZ is die EVZ nagenoeg over de volle breedte van de Groene Schakel ingetekend.

Zienswijze PMZ

Het Platform Mooi Zuidplas is van mening dat – op papier - de ecologische kansen van de EVZ in de Groene Schakel in het MMZ beter geborgd zijn dan in de door de provincie besloten variant.

In de almaar schaarser wordende groenblauwe landschappen in het Landschapspark Zuidvleugel, is het naar onze mening noodzakelijk dat steeds de optimale invulling dient te worden nagestreefd om de natuur en biodiversiteit te behouden en waar mogelijk te versterken.

De inrichting van de Groene Waterparel (door de provincie Zuid-Holland) als natuurgebied kan niet los worden gezien van de inrichting van de Groene Schakel als Ecologische Verbindingszone. Ecologisch gezien zullen deze twee gebieden nauw op elkaar moeten aansluiten.

Over het proces

MMZ: Het uitgangspunt is om het bestaand bebouwd oppervlak in de Groene Schakel te verminderen. Er wordt daarom door de gemeente een fonds Groene Schakel beschikbaar gesteld voor de herstructurering van de hele Groene Schakel (zie ook ontwikkelings- en uitvoeringsstrategie). Ook wordt een beeldkwaliteitsplan Groene Schakel opgesteld om de ambities voor het gebied uit te werken. De gemeente gaat in gesprek met individuele grondeigenaren in de Groene Schakel over het verminderen van het verharde oppervlak en vergroening van het landschap.

Informatienota aan de Raad (23 februari 2023): In de informatienota van het College van B&W aan de Gemeenteraad wordt aangegeven dat het bestemmingsplan wordt opgesplitst in 'het ontwikkelgebied' (5^e dorp; energielandschap; bedrijventerreinen; Koning Willem 1 bos), en het 'overig plangebied' (agrarische zone; de Groene Schakel en de Groene Waterparel).

Alleen voor het ontwikkelgebied staat de gemeente aan de lat, het overig plangebied wordt door de gemeente niet actief ontwikkeld en is voornamelijk conserverend bestemd.

Statenbesluit provincie Zuid-Holland (oktober 2022): In de Overeenkomst die als gevolg van dit besluit door de gemeente Zuidplas en de provincie Zuid-Holland is opgesteld, is afgesproken dat zij

afspraken gaan maken over de precieze ligging, financiën, uitvoering, planning en toekomstig beheer van deze ecologische verbindingzone. Deze afspraken worden daarna vastgelegd in een aparte Deelovereenkomst tussen de gemeente Zuidplas en de provincie Zuid-Holland. Provinciale Staten worden te zijner tijd over de voortgang van de Deelovereenkomst voor de ecologische verbindingzone geïnformeerd.

Zienswijze PMZ

Uit het bovenstaande maken wij op dat de definitieve inrichting van de Groene Schakel als ecologische verbindingzone in deze fase (nog) niet in beton gegoten is en dat er meerdere opties ten aanzien van de inrichting en het toekomstige beheer open staan.

Tevens trekken wij de conclusie dat de gemeente Zuidplas – door splitsing van ontwikkelgebied/overig plangebied - zich niet actief gaat bezighouden met de inrichting van de Groene Schakel en de Groene Waterparel. Hoewel wordt aangegeven dat deze splitsing de kwaliteit van beide plannen ten goede komt, komt dit niet tot uiting in de beschikbare stukken. En wie dan, naast de provincie, hiervoor nog meer aan de lat staan is niet duidelijk.

Het zal duidelijk zijn dat het Platform Mooi Zuidplas als inhoudelijk stakeholder mee wil denken ten aanzien van de definitieve invulling van de Ecologische Verbindingszone door de Groene Schakel en de Groene Waterparel in het Middengebied van de Zuidplaspolder.

DEEL II

Waar wij ons door gesteund voelen

Wij voelen ons in ons streven gesteund door meerdere aspecten, benaderingen en ontwikkelingen op het gebied van natuur, duurzaamheid, ecologie en (extensieve) recreatie.

Nederland Natuurpositief

Het ministerie van LNV en de gezamenlijke provincies pleiten in een Ambitiedocument (2019) voor een gezamenlijke aanpak in natuurbeleid met een aanpak via 4 **V**'s: **Versterken** en **Verbeteren** waar het werkt, **Verbreden** en **Verbinden** waar het beter moet. De provincies gaan deze aanpak intensiveren. Door bijvoorbeeld nieuwe instrumentarium in te zetten om zogenaamde sleutelhectares te verwerven, houden we tempo met de inrichting van natuurgebieden.

Natuurlijk kapitaal: naar waarde geschat

Het Planbureau voor de Leefomgeving heeft in 2016 een rapport uitgebracht over de waarde en het duurzaam benutten van natuur, samengevat in de metafoer van 'natuurlijk kapitaal'. Natuur is van grote waarde omdat ze allerlei (ecosysteem)diensten levert aan de mens. Ondernemers zien kansen om daarmee de leveringszekerheid van grondstoffen veilig te stellen of – in maatschappelijke zin – hun 'license to produce' te versterken. Voor partijen die zijn betrokken bij de ontwikkeling van een gebied helpt het concept om samen te werken en combinaties van functies handen en voeten te geven, zoals het vergroten van de waterveiligheid met behulp van natuurontwikkeling.

Natuur en recreatie in Zuid-Holland

De provincie Zuid-Holland beschikt verreweg over het minste groen per inwoner. Dit is de enige Nederlandse provincie waar de oppervlakte groen per persoon zelfs kleiner is dan de oppervlakte woongebied. In Zuid-Holland is 19.604 hectare grond ingericht als beheerde natuur, het aantal inwoners in Zuid-Holland is 3,7 miljoen. Dat betekent dat per inwoner slechts 53m² beheerd natuurgebied beschikbaar is! Landelijk is dat gemiddeld 281 m², terwijl de provincie Drenthe de lijst aanvoert met 1.086 m² natuur per inwoner (cijfers provincie Zuid-Holland 2019).

Het *Recreatieperspectief Zuid-Holland 2030 - Hoe houden we Zuid-Holland aantrekkelijk en beweegvriendelijk?* (januari 2023, Provincie Zuid-Holland) heeft de ambitie een aantrekkelijke en toegankelijke omgeving met daarin gelegen recreatieve bestemmingen en routes voor iedereen omdat buiten zijn, bewegen en elkaar ontmoeten goed en gezond is en bijdraagt aan het geluk van mensen.

Rode draden in het *Recreatieperspectief Zuid-Holland 2030* zijn onder andere a) verbind gebieden ten behoeve van recreatieve kwaliteit en natuurbeleving; b) vermijd conflicten tussen gebruikers e.a. functies op verbindingen; c) zorg voor balans tussen natuur en recreatie door via goede verbindingen recreanten naar geschikte recreatieruimtes te leiden en weg te houden van kwetsbare natuur; d) realiseer bestaande plannen voor verbinding, zoals Landschapspark Zuidvleugel en ecologische verbindingzones, inclusief het benutten van kansen voor recreatieve verbindingen en natuurbeleving.

Landschapspark Zuidvleugel

Het Middengebied in de Zuidplaspolder ligt, evenals het Landschapspark De Rotte, het Bentwoud en Krimpenerwaard, centraal in het Landschapspark Zuidvleugel. De provincie Zuid-Holland werkt volgens de visie Landschapspark Zuidvleugel langs 6 waterwegen aan een aantrekkelijk stedelijk landschap. Deze regioprojecten zijn de Rotte, Schie, Vliet, Oude Rijn, Zweth en het Getijdenrivierengebied XL vanaf de Drechtsteden tot de kust.

Het doel van dit landschapspark is om de kwaliteit van de leefomgeving te verhogen voor inwoners, werknemers en bezoekers. Daarom voegen we graag in Zuid-Holland in steeds drukker steden bijvoorbeeld groen met uitnodigende routes toe. En gaan we rond steden en in het rustige, open landschap de ‘verrommeling’ tegen.

Ecologie Krimpenerwaard

De Krimpenerwaard, omgeven door de rivieren Lek, Hollandsche IJssel en Vlist, maakt deel uit van het Nationaal Landschap Groene Hart van Holland, de oppervlakte van de Krimpenerwaard is zo'n 13.500 hectare waar voornamelijk veeteelt plaatsvindt.

Vanaf 1970 werd de zogenaamde 'Herinrichting' ingezet, waarbij een gedeelte van het te herinrichten gebied overgedragen aan een natuurbeschermingsorganisatie. Daarbij werden verschillende karteringen uitgevoerd om te weten te komen welke poldergebieden de belangrijkste avifaunistische natuurwaarden bezaten.

Het gevolg is dat de Krimpenerwaard een belangrijk gebied voor water/moeras- en weidevogels is geworden waar de vogels kunnen broeden, foerageren en rusten. Maar ook andere doelsoorten krijgen door aanpassing van de biotoop steeds vaker de kans om hier te verblijven. Denk bijvoorbeeld aan zoogdieren als muizen, hermelijn, wezel en otter; reptielen als de ringslang; amfibieën als rugstreeppad en heikikker; en allerlei soorten libellen, vlinders, sprinkhanen en insecten.

Ecologie Landschapspark De Rotte

Het Landschapspark De Rotte is een afwisselend natuur- en recreatiegebied met bos-, water- en akkernatuur. Het meer dan duizend jaar oude meanderende veenriviertje, de veenplassen die ontstonden door de turfwinning, de weidse strakke polders die, na droogmaling, werden aangelegd en de bossen, heuvels, Zevenhuizerplas, roeibaan en paden als exponent van het naoorlogse recreatielandchap. Al die verschillende landschappen zorgen voor veel afwisseling. Niet alleen voor het oog maar ook in flora en fauna. De afwisseling, contrasten en veelkleurigheid van het mozaïeklandschap willen wij bewaren en versterken.

Het Ontwikkelplan Landschapspark De Rotte van het Recreatieschap Rottemeren, heeft expliciet de ambitie om natuurgebieden met elkaar te verbinden door bijvoorbeeld aaneengesloten bos te maken, door akkernatuur te verbeteren en natte natuurverbindingen met het Bentwoud te realiseren. De provincie Zuid-Holland doet momenteel onderzoek hiertoe. Ook de verbinding met de Krimpenerwaard wordt hierbij van groot belang geacht.

Ecologie Bentwoud

Het Bentwoud is in de periode 2000-2017 aangelegd. Er zijn zo'n 2,5 miljoen bomen en struiken geplant. Het is een uniek natuur- en recreatiegebied van ruim 800 hectare en het grootste aaneengesloten bosgebied in de Randstad. Op de voormalige akkers van het Bentwoud ontwikkelt zich een gevarieerd landschap: bos, struiken, grasland vol bloemen, watergangen, moerassen en open ruimten wisselen elkaar af. In het bos vind je veel verschillende soorten bomen en struiken, niet in strakke bosvakken, maar speels door elkaar, waardoor het bos heel natuurlijk voelt. Veel sloten in het gebied hebben een natuurvriendelijke oever. Dat trekt weer verschillende vogels, vissen, insecten en planten. Hoewel het bos nog volop in ontwikkeling is, zijn er nu al vele bijzondere vogels, vlinders en planten te vinden.

Uitgangspunten Ecologische Verbindingszones in Zuid-Holland

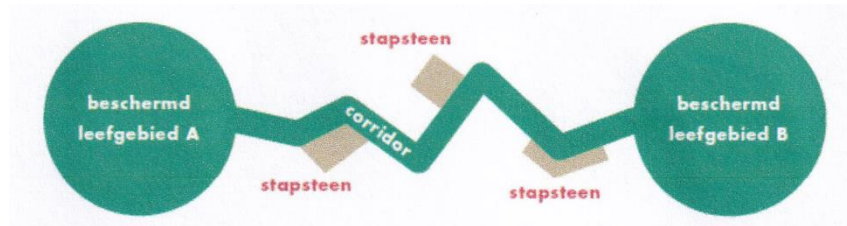
De provincie Zuid-Holland (PZH) hanteert bij het inrichten van ecologische verbindingen een aantal uitgangspunten, zoals vermeld in de nota (*Herziene*) *Nota Ecologische Verbindingen in de provincie Zuid-Holland* (Kenmerk: 20160402/rap01, d.d. 28 aug. 2017), die is opgesteld door het bureau ATKb.

Ecologische verbindingen in Zuid-Holland bestaan uit een langgerekte corridor (vaak langs een watergang) aangevuld met grote en kleine stapstenen. De ambitie is dat overal tussen de stapstenen een corridor aanwezig is. De stapstenen zijn van voldoende kwaliteit om te fungeren als foerageer- en/of voorplantingsgebied.

In de corridor gaat het primair om verspreiding en is de aanwezigheid van bepaalde structurelementen (natuurlijke oevers, houtwallen) belangrijk. Bij het ontwerp van een ecologische verbinding wordt eerst bekeken welk type natuurgebied met elkaar verbonden moet worden (moeras, heide, duinen) en welke beheertypen daar aanwezig zijn. Op basis hiervan worden doelsoorten gekozen. De eisen van deze soorten bepalen de inrichting. Om zo veel mogelijk soorten te bedienen bestaat een ecologische verbinding vaak uit een schakering van meerdere beheertypen.

In een corridor-verbinding zijn de stapstenen en leefgebieden verbonden door een dispersie-corridor. Omdat in een dispersie-corridor geen voortplanting hoeft plaats te vinden, hoeft de kwaliteit niet het niveau van de natuurdoeltypen in de leefgebieden en stapstenen te halen. De stapstenen moeten echter wel van voldoende kwaliteit zijn voor voortplanting.

Figuur 4, Schematische weergave dispersie-corridor

Dit type verbinding is geschikt voor alle doelsoort(groepen); voor soort(groep)en met een lage mobiliteit (zoals amfibieën en kleine grondgebonden zoogdieren) is dit tevens de enige geschikte manier.

Icoonsoorten

De provincie Zuid-Holland hecht veel waarde aan de natuur en doet er ook alles aan om deze natuur te versterken, zodat wij er nu én in de toekomst van kunnen blijven genieten. Sommige dieren en plantensoorten zijn echt kenmerkend voor Zuid-Holland. Om te zorgen dat Zuid-Holland zoveel mogelijk soorten houdt, kiezen wij voor zogenaamde “icoonsoorten”. Als het leefgebied van de icoonsoorten op orde is dan gaat het goed met de Zuid-Hollandse natuur. Zij zijn een graadmeter daarvoor. Veel soorten profiteren namelijk mee van de maatregelen die wij treffen voor de icoonsoorten. Zuid-Holland heeft 40 icoonsoorten aangewezen.

Basiskwaliteit natuur

In het rapport **Natuurinclusief Nederland – Natuur overal en voor iedereen** (maart 2022) van de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli) wordt ervoor gepleit dat het (overheids)beleid zich moet richten op **ál** het groen in ons land, dus zowel op de natuur in beschermde gebieden als daarbuiten. Het concept ‘basiskwaliteit natuur’ biedt een goed houvast om per gebied een gewenst minimum kwaliteitsniveau te bepalen, zowel voor de natuur zelf als voor de belevingswaarde daarvan.

Aan de hand van een brede (ecologische) analyse kan worden bepaald aan welke ‘knoppen’ moet worden gedraaid, oftewel: welke condities in het gebied aandacht vereisen. Drie typen condities bepalen in grote mate of de biodiversiteit in een gebied kan verbeteren:

1. De milieuomstandigheden (waterstanden en de kwaliteit van bodem en water).
2. De inrichting (zoals verkaveling en landschapselementen, weg- en waterinfrastructuur en recreatieve voorzieningen).
3. Het gebruik en beheer (zoals intensiteit van het landgebruik en type beheer).

De waarde van natuur omvat echter meer dan alleen biodiversiteit. Ook cultuurhistorie en belevingswaarde zijn voor mensen verbonden met de natuur: wat is de plaatselijke cultuurhistorie, hoe wordt in het gebied de natuur beleefd door bewoners en bezoekers? Gegevens hierover zullen naast de

ecologische analyse van het gebied worden gelegd om tot een integrale afweging te komen om de natuurkwaliteit als geheel voor iedereen te verbeteren.

Maatwerk per type landschap en type gebruik

De drie condities als minimumvereisten voor basiskwaliteit natuur verschillen per gebied. De aanwezige biotische en abiotische condities in een gebied beïnvloeden de plant- en diersoorten en de ecosystemen ter plaatse. Met andere woorden: wat een ‘algemene soort’ is verschilt per type landschap en per type gebruik.

Uitgangspunt bij de realisatie van basiskwaliteit natuur is dat gebruikers en bewoners van een gebied deelnemen aan het proces waarin de ambitie wordt vastgesteld. Ze brengen kennis over het gebied in. Betrokkenheid versterkt bovendien het draagvlak voor natuur en het natuurbeleid.

Leefomgevingswaarden van erfgoed.

Wij beschouwen het polderlandschap als cultureel erfgoed. Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) heeft het referentiekader ‘Erfgoed als leefomgevingswaarde – een referentiekader voor de dialoog over de waarde van het bestaande erfgoed bij ruimtelijke ingrepen’ ontwikkeld. Met dit referentiekader kan de diversiteit aan cultuurhistorie beter hanteerbaar en zichtbaar worden gemaakt in de planprocessen,

Kern van dit kader is de zogenoemde ‘Waardenbenadering’ waarbij acht leefomgevingswaarden van erfgoed worden onderscheiden. Het helpt om bij ruimtelijke ingrepen de leefomgevingswaarde van erfgoed te benoemen, te ontdekken, vorm te geven, te adresseren in het planproces en potentiële beleidsopties tegen elkaar af te wegen. De acht waarden zijn:

- **Representatiewaarde**
- **Esthetische waarde**
- **Sociale waarde**
- **Identiteitswaarde**
- **Ontdekkingswaarde**
- **Accommodatiewaarde**
- **Verervingswaarde**
- **Collectiewaarde**

Leefomgevingswaarden van erfgoed in relatie tot waardesferen

Bron: PBL

Met deze leefomgevingswaarden krijg je waarderingen in het vizier die professionals misschien niet zouden herkennen, maar ‘leken’ wel belangrijk vinden.

Klimaatadaptatie

In Nederland zullen de effecten van klimaatverandering naar verwachting significant zijn. Nederland heeft (op korte termijn, bij matige klimaatverandering) de middelen en kennis om zich aan te passen aan de effecten zoals temperatuurstijging, droogte, meer extreme neerslag en wateroverlast, smog/fijnstof. De toename van de kans op wateroverlast en overstroming vergt gericht adaptatiebeleid. Gemeenten, waterschappen en provincies zijn zich in toenemende mate bewust van de uitdagingen en mogelijkheden, en nemen waar nodig steeds meer klimaatadaptatieve maatregelen.

DEEL III

Opties voor de inrichting van de Groene Schakel / Groene Waterparel

In dit hoofdstuk de uitgangspunten en onderbouwingen voor de inrichting van een effectieve ecologische verbindingzone in de Groene Schakel, zoals het Platform Mooi Zuidplas die voor ogen heeft.

Het eerste uitgangspunt van de PZH is dat wordt bekeken welke typen natuurgebied met elkaar verbonden moeten worden en welke beheertypen er aanwezig zijn. Het betreft hier primair de natuur/biodiversiteit in de Krimpenerwaard, het Landschapspark De Rotte en in het Bentwoud.

Ervan uitgaande dat de Groene Schakel in de toekomst minder/niet zal worden bebouwd en een open groenblauw karakter en aanzien zal houden, wat zijn dan de opties om deze zone zo functioneel mogelijk in te richten als ecologische verbindingzone tussen de Krimpenerwaard, het Landschapspark De Rotte en het Bentwoud. En waarbij natuur(beleving), recreatie en landbouw in onderlinge balans kansen krijgen.

Conform het natuurbeleid van de provincie Zuid-Holland is het uitgangspunt een langgerekte corridor langs een watergang aangevuld met grote en kleine stapstenen. De ambitie is dat overal tussen de stapstenen een corridor aanwezig is. De stapstenen zijn van voldoende kwaliteit om te fungeren als foerageer- en/of voorplantingsgebied.

Het vertrekpunt is de in Hoofdstuk 8 in Deel II van het Ontwikkelplan Landschapspark De Rotte beschreven biotopen en doelsoorten. Voor het overgrote deel hebben die ook betrekking op het landschap in de Krimpenerwaard en het Bentwoud.

Bosbiotopen:

kern, mantel en zoom, open plekken (boskamers/weides)

Ambities natuurkwaliteit:

egel, nachtegaal (provinciale iconsoorten); fitis, koekoek, spotvogel, wielewaal, eikenpage, landkaartje, oranjjetipje, bosanemoon, pinksterbloem, zomereik, rosse woelmuis (selectie provinciale Begeleidende Soorten met een bedreigde status en/of karakteristiek voor het gebied).

Optionele invullingen/stapstenen:

Bosperceel met rijke variatie

Nieuwe bosaanplanten naar een gezonde bosopbouw met kern, mantel, zoom en open plekken. Het realiseren van een duidelijke zonering met drukkere randzones en stille kernen voor de meer kwetsbare en verstoringsgevoelige soorten is een pré. Een volwassen bos bestaat uit een brede variëteit aan boomsoorten in verschillende hoogtes en leeftijden. Ten behoeve van de ecologische functie van de Rottezoom zijn es, els, populier, diverse soorten wilg in de kern en al dan niet besdragende struiken in de mantel en zoom van belang.

Gedenkbos

Een gedenkbos is een bos in wording. Het is openbaar en is te allen tijden voor iedereen toegankelijk. Welke bomen kunnen worden geplant door degenen die iemand willen gedenken of een bijzondere gebeurtenis willen markeren, wordt – mede afhankelijk van de grondsoort en het landschap - tevoren vastgelegd. Voor het planten van een boom wordt een vergoeding betaald. Voordeel van een gedenkbos is, dat er op organische wijze verschil in soorten, hoogte en leeftijd ontstaat.

Voedselbos/eetbare bostuin

Een voedselbos is een vorm van boslandbouw, gekenmerkt door onderhoudsarme, duurzame, plantaardige voedselproductie op basis van bosecosystemen, waarbij fruit- en notenbomen, struiken,

kruiden, wijnstokken en meerjarige groenten geïntegreerd worden en waarvan de opbrengsten direct nuttig zijn voor de mens. Een voedselbos bestaat uit meerdere lagen: (lage) boomlaag, struiklaag, kruidlaag, schimmellaag, bodembedekker en verticale laag (klimmers).

Natuurbegraafplaats

Een natuurbegraafplaats is een deel van een natuurgebied waar mensen worden begraven. Het is in de eerste plaats een natuurgebied, maar dan één die een bijzondere extra functie heeft. Een natuurbegraafplaats ziet eruit als een gewoon natuurgebied, de graven gaan op in de natuur. Er zijn geen grafstenen en de graven worden niet gemarkeerd. De graven kunnen tijdelijk herkenbaar zijn aan liggende boomschijven met de naam van de overledene daarop. Een natuurbegraafplaats is net als het natuurgebied toegankelijk van zonsopgang tot zonsondergang.

Waterbiotopen:

open water, rietlanden, (vochtige) weilanden, poelen, moerasgebieden, moerasbosjes, rietoevers, bloemrijk veenmosrietland, natuuroevers.

Ambities natuurkwaliteit:

meervleermuis, roerdomp, grutto, blauwborst, bittervoorn, rietorchis, (provinciale icoonsoorten); meerkikker/bastaardkikker, bruine kiekendief, Cetti's zanger, dodaars, grote karekiet, krooneend, porseleinhoen, tafeleend, woudaapje, glassnijder, platte schijfhoren, dotterbloem, kranwieren (groep), moerasspirea, kroeskarper, laatvlieger, waterspitsmuis (selectie provinciale Begeleidende Soorten met een bedreigde status en/of karakteristiek voor het gebied).

Optionele invullingen/stapstenen:

Watergang

Als verbindende rode lijn is een robuuste watergang met natuurvriendelijke oevers de basis in de EVZ. Een natuurvriendelijke oever heeft een geleidelijke overgang van water naar land. Die krijg je door het landinwaarts afgraven van een talud. Op de drassige bodem en in het ondiepe water groeien veel oeverplanten en onderwaterplanten. Voor vissen, vogels, amfibieën, kikkers, padden, insecten en kleine zoogdieren is zo'n oever een belangrijke plek. Daarom kun je een natuurvriendelijke oever niet achter een dichte beschoeiing aanleggen. Maar wel achter een onderwaterbeschoeiing, omdat wateruitwisseling dan mogelijk blijft.

Plas-drasgebied

Plas-dras is de aanduiding voor (meestal) grasland waar de waterstand nagenoeg gelijk is aan die van het maaiveld. In natte periodes ziet het eruit als een watervlakte, in droge perioden als grasland. De natte periodes zijn relatief kort, zodat het gras zich wel kan ontwikkelen. Plas-dras is ideaal voor weidevogels als de grutto. Doordat de bodem zacht is (tegen het modderige aan), kunnen de vogels er voedsel als bijvoorbeeld wormen vinden zonder dat ze gestoord worden door predatoren, voor wie het natte gebied nagenoeg ontoegankelijk is.

(Veen)moeras/Broekbos

Een (veen)moeras is een type drasland, dat wordt gedomineerd door kruidachtige in plaats van houtachtige plantensoorten en waar veen wordt gevormd, een afzetting van dood plantmateriaal, vaak mossen en dan hoofdzakelijk veenmossen. Het is een overgangsgebied tussen water en land en wordt gekenmerkt door een hoge waterstand (boven het maaiveld en een goed ontwikkelde kruidlaag met vooral veel helofyten. Een broekbos is een specifiek type moeras, waarin de boomlaag beter is ontwikkeld dan de kruidlaag. Broek' betekent laag gelegen moerassig land. Het grootste gedeelte van het jaar staat de waterspiegel tot op of boven het maaiveld. Elzen en berken vormen hierbij de boomlaag.

Paddenpoel

Een paddenpoel ofwel amfibieënpool is een kleine poel die plaatselijk minimaal één meter diep is en een flauw aflopende noordoever heeft zodat de zonnewarmte daar al vroeg in het voorjaar zorgt voor een aangename temperatuur. Een paddenpoel mag niet in verbinding staan met water waarin vis leeft, de larven (kikkervisjes) worden dan opgegeten door de vissen. Bomen en struiken zijn direct rond een poel niet gewenst; Een gevarieerde kruidlaag rond het water met nectarplanten is belangrijk omdat ze insecten aantrekt die als voedsel kunnen dienen voor de amfibieën.

Zoetwaterbuffer

Door klimaatverandering krijgen we vaker te maken met het risico op droogte. Het wordt warmer, er valt periodiek minder regen en er stroomt vaker minder water via de rivieren Nederland binnen. De huidige zoetwaterstrategie is hierdoor op de lange termijn niet houdbaar. Om die reden dienen waterbeheerders het beschikbare water efficiënter vast te houden. In de Rottezoom zou hiertoe ruimte gereserveerd kunnen worden in de vorm van een zoetwaterbekken. Een dergelijke voorziening kan bij een juiste inrichting en beheer van ecologische betekenis zijn voor diverse soorten.

Akkerbiotopen:

landbouwgewassen, bosjes, houtwallen, ingezaaide meerjarige akkerranden, zandwegen.

Ambities natuurkwaliteit:

kleine zwaan, patrijs, steenuil, rugstreeppad, argusvlinder (provinciale iconsoorten); boerenwaluw, gele kwikstaart, goudplevier, graspieper, huiswaluw, kievit, kwartel, ransuil, ringmus, scholekster, torenvalk, veldleeuwerik, bruin blauwtje, hooibeestje, kleine vuurvlinder, aardaker, akkerandoorn, heelblaadjes, rode klaver, kustsprinkhaan, veenmol, dwergmuis, hermelijn, wezel (selectie provinciale Begeleidende Soorten met een bedreigde status en/of karakteristiek voor het gebied). Daarnaast een zo hoog mogelijke diversiteit aan insecten (tientallen soorten, o.a. de groepen zweefvliegen, gaasvliegen, sluipwespen, lieveheersbeestjes, loopkevers, soldaatjes, kortschildkevers en roofwanten).

Optionele invullingen/stapstenen:

Kruidenrijke akkerranden

In kruidenrijke akkerranden wordt geen gewas geteeld. Ze zijn ingezaaid met een mengsel van grassen, kruiden en granen. Ze worden niet bemest en niet bespoten. Akkerranden brengen het mozaïekpatroon terug in het cultuurlandschap en zijn positief voor akkervogels. Vanwege de geringere bodemverstoring en de grotere bufferwerking boeken brede, meerjarige akkerranden meer natuurre-sultaat dan smalle, eenjarige randen.

Bloemrijk grasland

In een bloemrijk grasland komen diverse grassen, bloemen en kruiden – van zaden van inheemse afkomst - voor. De ontwikkeling ervan heeft tijd nodig en valt of staat met het beheer ervan. Hiermee wordt het leefmilieu van veel soorten insecten en fauna die daar weer afhankelijk van zijn zoals veel soorten vogels, reptielen en amfibieën verrijkt. Inmiddels is steeds meer geaccepteerd dat de beleving van het landschap voor de mens veel aantrekkelijker wordt met meer kruiden en wilde bloemen.

Kringlooplandbouw

Kringlooplandbouw houdt in dat agrarische biomassa en de daarin opgeslagen voedingsstoffen vastgehouden worden in het voedselsysteem. Door zuiniger om te gaan met schaarse grondstoffen en minder biomassa te verspillen, hoeven minder voedingsstoffen van elders te worden aangevoerd in de vorm van bijvoorbeeld kunstmest. De beschikbaarheid van circulaire grondstoffen bepaalt daarmee de productiecapaciteit en de mogelijkheden voor consumptie die daaruit voortvloeien.

Strokenteelt

Bij strokenteelt worden, in tegenstelling tot monocultuur, meerdere gewassen in stroken (ca. 3 meter breed) naast elkaar geteeld. De diversiteit aan gewassen gaat hiermee omhoog, wat bijdraagt aan een toename van in onder- en bovengrondse diversiteit aan gewas-specifieke soorten. Doordat er afwisseling is in gewassoorten, kunnen ziekten en plagen zich bovendien minder snel verspreiden, waardoor er minder gewas-beschermende middelen nodig zijn. Afwisseling in stroken kan door middel van compleet verschillende gewassen, maar ook met verschillende variëteiten binnen gewassen, bloemstroken of groenbemesters. Goede combinaties van gewassen zijn bijvoorbeeld uien met wortelen en tarwe met erwten. Strokenteelt is in Nederland nog vrij nieuw en het onderzoek ernaar is schaars.

Permacultuur

Permacultuur is gericht op voedselvoorziening, verbeteren van de waterhuishouding, het herstellen van door de mens beschadigde landschappen en het creëren van een veerkrachtig systeem, dat onder andere bescherming biedt tegen mogelijk negatieve invloeden van de natuur. Het betekent samenwerken met de natuur, niet alleen het groene of alleen het economische, maar het geheel in samenhang bekijken en zo een onderdeel van de oplossing worden in plaats van een deel van het probleem.

Specifiek is de bewerking en verbetering van de grond. De bodemstructuur en bodemleven worden zoveel mogelijk intact gelaten, hetgeen betekent dat de grond niet wordt gekeerd. Dit in tegenstelling tot de conventionele methode waar bij het jaarlijks spitten en ploegen de bodem losmaakt en doorwoelt, waarmee veel bodemleven wordt vernietigd.

Een typisch permacultuur-gebruik is *mulchen*: het bedekken van de zwarte grond met organisch materiaal. Door de grond te bedekken met materiaal als bladeren, stro, dode plantenresten, zaagsel, etc. kan er geen licht bij de grond komen waardoor onkruid minder snel ontspruit en minder snel groeit. Daarnaast houdt het dode organische materiaal goed vocht vast, waardoor de bodem minder snel uitdroogt. Bovendien beginnen micro-organismen het dode organische materiaal te verteren en wordt dit omgezet in voedingsstoffen voor de plant waar het omheen ligt.

Tot slot

Vanzelfsprekend zijn wij bereid om ons standpunt nader toe te lichten en pro-actief mee te denken over de toekomstige ecologische en recreatieve kansen en mogelijkheden. Niet alleen voor de Groene Schakel en Groene Waterparel, maar feitelijk voor het gehele Landschapspark Zuidvleugel.

Geraadpleegde bronnen:

- **Nederland Natuurpositief**, (2019, Ministerie van LNV en gezamenlijke provincies)
- **Aanvalsplan Landschap** - Realisatie van 10% groenblauwe dooradering,
(2022, Stichting Deltaplan Biodiversiteitsherstel)
- **Natuurinclusief Nederland** – Natuur overal en voor iedereen,
(2022, Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur)
- **Erfgoed als leefomgevingswaarde** – een referentiekader voor de dialoog over de waarde van het bestaande bij ruimtelijke ingrepen (Planbureau voor de Leefomgeving).
- **Natuurlijk kapitaal: naar waarde geschat**, (2016, Planbureau voor de leefomgeving)
- **Visie Rijke Groenblauwe Leefomgeving Zuid-Holland**, (2019, Gedeputeerde Staten, Zuid-Holland)
- **Startdocument Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied** (2022, Provincie Zuid-Holland)
- **Recreatieperspectief Zuid-Holland 2030** - Hoe houden we Zuid-Holland aantrekkelijk en beweegvriendelijk? (januari 2023, Provincie Zuid-Holland)
- **Gebiedsprofiel Bentwoud-Rottemeren-Zuidplaspolder**, (2014, Provincie Zuid-Holland)
- **Landschapspark Zuidvleugel**, (Provincie Zuid-Holland)
- **www.waarstaatjeprovincie.nl**, (gezamenlijke provincies, in beheer bij provincie Zuid-Holland)
- **(Herziene) Nota Ecologische Verbindingen in de provincie Zuid-Holland**,
(2017, 20160402/rap01, ATKB - Adviesbureau voor bodem, water en ecologie)
- **Verkenning Rotte Noord en Bentwoud**, (april 2020, Strootman Landschapsarchitecten)
- **Ontwikkelplan Landschapspark De Rotte, deel I en II**, (april 2021 Recreatieschap Rottemeren)
- **Aandacht gevraagd** - Adviesbrief inzake de uitwerking van een landschapspark aan de Rotte,
(mei 2022, Noël van Dooren, provinciaal adviseur ruimtelijke kwaliteit Zuid-Holland)
- **Ecologische Visie Bentwoud**, (2010, Buiting Advies)
- **Visie op het Bentwoud 2100**, (2017, Vereniging Vrienden van het Bentwoud)
- **Ontwikkelperspectief Bentwoud**,
(2022, Urban Synergy (i.o.v. Provincie Zuid-Holland en Staatsbosbeier))
- **Advies over Ontwikkelperspectief Bentwoud**, (2022, GPB 22-32, Gebruikersplatform Bentwoud)
- **Reactie op het Ontwikkelperspectief Bentwoud**,
(2022, Bestuur van de Vereniging Vrienden van het Bentwoud)
- **Masterplan Middengebied Zuidplaspolder** (maart 2021, gemeente Zuidplaspolder)
- **Informatienota aan de raad** – Dorps Karakter, Ruimtelijke verkenning voorzieningen, Spelregels Groene Schakel (nummer raadsstuk B 1486, 17/01/2023 B&W Zuidplaspolder)
- **Statenbesluit Herziening provinciaal Omgevingsbeleid m.b.t. Ontwikkeling Middengebied Zuidplaspolder** (oktober 2022, Gedeputeerde Staten Zuid-Holland)